

**МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ГЕНЕРАТИВНОГО ШІ У ПРОЦЕСІ
НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ****POSSIBILITIES OF USING GENERATIVE AI IN THE PROCESS OF TEACHING
A FOREIGN LANGUAGE IN A UNIVERSITY ENVIRONMENT****Ільків А.В.,***orcid.org/0000-0003-3626-7113**докторка філологічних наук, професорка,
професорка кафедри мовознавства**Івано-Франківського національного медичного університету***Огринчук О.П.,***orcid.org/0000-0002-9188-7190**кандидатка філологічних наук, доцентка,
доцентка кафедри мовознавства**Івано-Франківського національного медичного університету***Іванишин Г.Я.,***orcid.org/0000-0003-0737-5705**кандидатка філологічних наук, доцентка,
доцентка кафедри мовознавства**Івано-Франківського національного медичного університету*

У статті досліджено можливості застосування генеративного штучного інтелекту (ГШІ) у процесі навчання іноземних мов у закладах вищої освіти. Визначено потенціал використання ГШІ для персоналізації навчального процесу, створення індивідуальних освітніх траєкторій та забезпечення адаптивності контенту до рівня знань студентів. Розглянуто сучасні наукові підходи до інтеграції генеративних моделей у педагогічну практику, зокрема їхній вплив на оптимізацію підготовки навчальних матеріалів, підвищення ефективності викладання та розвиток критичного мислення здобувачів освіти. Узагальнення досліджень зарубіжних і вітчизняних науковців свідчить про зростання ролі ГШІ у створенні якісного освітнього середовища та формуванні інноваційних підходів до викладання іноземних мов. Окрему увагу приділено ризикам і викликам, серед яких виокремлено проблему достовірності згенерованої інформації, дотримання академічної доброчесності, питання етичного регулювання та потребу у розвитку цифрової компетентності викладачів. Зазначено, що ефективне впровадження генеративного ШІ у навчальний процес можливе лише за умови поєднання традиційних педагогічних методів із сучасними технологіями та створення механізмів контролю якості контенту. У підсумку зроблено висновок, що інтеграція ГШІ у викладання іноземних мов має значний потенціал для вдосконалення освітнього процесу у вищій школі, проте потребує системного науково-методичного супроводу, чітких етичних орієнтирів та підготовки викладачів до використання інтелектуальних технологій у професійній діяльності. Таким чином, впровадження інструментів штучного інтелекту є перспективним напрямом для модернізації методик викладання іноземних мов у професійній підготовці. Перспективами подальших досліджень автори вважають використання ШІ для створення ментальних карт іноземною мовою, систематизації термінології різних галузей знань, вивчення дидактичних можливостей різних нейронних програм, що активно з'являються в останні роки.

Ключові слова: генеративний штучний інтелект, іноземна мова, персоналізація навчання, освітній процес, цифрова компетентність, академічна доброчесність, університет.

The article explores the possibilities of applying generative artificial intelligence (GAI) in the process of teaching foreign languages at higher education institutions. The study highlights the potential of GAI to personalize the learning process, create individual educational trajectories, and ensure content adaptability to students' knowledge levels. Contemporary scientific approaches to the integration of generative models into pedagogical practice are analyzed, including their impact on optimizing the preparation of teaching materials, improving the effectiveness of instruction, and fostering the development of students' critical thinking. A synthesis of domestic and international research demonstrates the increasing role of GAI in shaping high-quality educational environments and promoting innovative approaches to foreign language teaching. Particular attention is paid to risks and challenges, such as the reliability of AI-generated information, the maintenance of academic integrity, issues of ethical regulation, and the necessity of enhancing teachers' digital competence. It is noted that the effective implementation of generative AI in higher education requires combining traditional pedagogical methods with modern technological solutions and creating mechanisms for evaluating the quality of generated content. The study concludes that the integration of GAI into foreign language instruction has considerable potential for improving the educational process in higher education, but it requires systematic methodological support, clear ethical guidelines, and targeted teacher training to ensure the efficient use of intelligent technologies in professional practice. Thus, the implementation of artificial intelligence tools is a promising direction for modernizing the methods of teaching foreign languages in professional training. The authors consider the use of AI to create mental maps in a foreign language, systematize the terminology of various fields of knowledge, and study the didactic capabilities of various neural programs that have been actively appearing in recent years as prospects for further research.

Key words: generative artificial intelligence, foreign language, learning personalization, educational process, digital competence, academic integrity, university.

Постановка проблеми. Зміна парадигми освітнього процесу, перенесення «вектору активності з викладача на студента не полегшує завдання педагога. Навпаки, діяльність викладача стає ще більш творчою та відповідальною, оскільки в нових умовах вона повинна базуватися не тільки на найпрогресивніших методичних, психологічних та філософських підходах, а й на інноваційних технологічних рішеннях. Важливим стає когнітивний діалог між викладачем і студентом, який передбачає виявлення ставлення студента, сприяє виявленню особистісної позиції студента, створює атмосферу взаєморозуміння, довіри, відвертості. У цій статті ми розглянемо дидактичний потенціал нейронних мереж CHATGPT, COPILOT, AI TUTOR для університетського освітнього середовища, зокрема в процесі вивчення англійської мови для академічних цілей, англійськомовної підготовки студентів перекладацьких спеціальностей. Проблема актуальна і вимагає комплексного міждисциплінарного підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стрімке використання технологій на основі ШІ в останнє десятиліття обумовило появу наукових досліджень, які аналізують способи, методи, етичну складову використання нейронних мереж в освітньому процесі. Учені досліджують широкий спектр потенційних застосувань ШІ у вищій освіті для підтримки студентів, викладачів та адміністраторів. Вони були описані в чотирьох широких сферах (профілювання та прогнозування, інтелектуальні системи навчання, оцінка та оцінювання, адаптивні системи та персоналізація). Значна кількість наукових досліджень вивчає перспективи використання нейронних мереж у процесі навчання іноземних мов. Так, Т. Січко зі співавторами [1] зазначають, що інтеграція зазначених технологій у навчальний процес сприяє оптимізації створення освітніх ресурсів, забезпечуючи їхню адаптивність та персоналізацію. Подібної думки дотримуються С. Дерябіна та колеги [2], які акцентують увагу на ефективності використання генеративного ШІ у мистецькій та технологічній освіті, що зумовлює можливість формування унікальних навчальних матеріалів і скорочення часу їхньої підготовки. При цьому персоналізація освітнього процесу визначається дослідниками як ключова перевага генеративних моделей.

Л. Ілійчук [3] наголошує на доцільності інтеграції традиційних педагогічних підходів із сучасними технологічними рішеннями, акцентуючи увагу на необхідності забезпечення належного оцінювання якості згенерованого контенту.

У працях В. Є. Шакоцька та В. В. Шакоцька [4] підкреслюється, що адаптація навчального контенту до індивідуального рівня знань здобувачів вищої освіти істотно підвищує результативність освітнього процесу.

Водночас у спеціалізованій літературі значну увагу приділено викликам, що супроводжують використання генеративного ШІ. Зокрема, А. Андрощук та О. Малюга [5] акцентують на проблематиці достовірності та об'єктивності освітніх матеріалів, підкреслюючи ризики поширення недостовірної інформації.

Аналіз О. Шеремет зі співавторами [6] вказує на роль децентралізації освітнього управління у процесі впровадження інноваційних технологій, зокрема генеративних моделей. У статті М. Жиліна та колег [7] акцентовано на емоційному аспекті використання цифрових технологій, що має суттєве значення для гармонійної адаптації освітніх рішень на основі ГШІ до потреб здобувачів. Однак досі мало вивченим залишається питання ефективності використання ШІ у процесі вивчення іноземних мов, зокрема в процесі оволодіння вузькоспеціалізованими термінами, і це є саме тією ділянкою дослідження, яку ми обрали для цієї статті.

Постановка завдання. Мета статті полягає в дослідженні можливостей і загроз від використання генеративного ШІ в університетському середовищі, зокрема ми формуванні професійної англійськомовної підготовки студентів. Для досягнення мети було поставлено такі конкретні цілі: описати дидактичні можливості використання нейронних мереж CHATGPT, COPILOT, AI TUTOR; сформулювати методичні рекомендації використання програм на основі ШІ в освітньому середовищі вищої школи.

Виклад основного матеріалу. Робота ШІ базується на поєднанні трьох ключових навичок:

- 1) навчання – збір інформації та створення правил її подальшого використання;
- 2) міркування – вибір оптимального алгоритму для досягнення бажаного результату;
- 3) самокорекція – безперервне вдосконалення, виконання алгоритмами тонких налаштувань, які дозволяють досягти якомога точніших результатів.

Викладачам важливо зрозуміти, що ШІ може робити, а в чому його можливості обмежені, вивчити, як використання технології, подібної ChatGPT, може якісно поліпшити освітній процес, стимулювати когнітивну активність студентів і сприяти ефективному досягненню освітніх цілей. ChatGPT – це інструмент, що ініціює переосмислення системи освіти, сприяє формуванню

освітнього процесу майбутнього з необхідністю зміни технологій, методів, підходів та засобів навчання [8, с. 1070]. Розуміння того, як працює ChatGPT, дозволить викладачам визначити обмеження у використанні цього чат-боту та технологій ШІ в освітньому процесі. Найпростіший приклад використання штучного інтелекту в освітній сфері – автоматичне оцінювання, що виключає людський фактор [9, с. 228]. Воно, з одного боку, зводить до нуля ризик помилки, а з іншого – сприяє об'єктивному оцінюванню та отриманню максимально точних, не зангажованих результатів. ШІ аналізує досвід вивчення курсів іншими людьми, пропонує ефективний порядок їх освоєння конкретним студентом, надає корисні рекомендації щодо більш уважного вивчення тієї чи іншої теми тощо. Те саме стосується і викладачів – штучний інтелект здатний підказати, як краще викласти навчальні матеріали, щоб навчання стало ще більш ефективним.

Основними освітніми перевагами від використання нейронних мереж вважаємо такі:

1) Персоналізація. За допомогою ШІ вже сьогодні створюються індивідуальні навчальні програми академічної англійської мови, які максимально відповідають інтересам, потребам і багажу знань конкретного студентів природничих спеціальностей.

2) Можливість організовувати дистанційне навчання. Штучний інтелект помітно спрощує процес дистанційного навчання, підвищуючи якість освіти, отриманої таким чином.

3) Автоматизація процесів. На ШІ перекладається виконання рутинних завдань, таких як перевірка тестів та інших завдань, а у викладачів з'являється час на більш важливі, творчі аспекти навчання.

Для вивчення англійської мови можна використовувати такі програми на основі ШІ:

– Microsoft Copilot – той самий GPT, який вбудований в пошукову систему Bing, яка додає до свого генерування посилання за вашим запитом;

– Grammarly – модель для перевірки правопису, а також для поліпшення якості написаного тексту;

– Gamma – нейромережа, яка стане вашим основним помічником у створенні презентації.

Дослідивши детальніше дидактичні можливості Microsoft Copilot для вивчення англійської мови, можемо стверджувати, що ця нейромережа вбудована у додатки Windows та онлайн-сервіси Microsoft і основним завданням має допомагати користувачам створювати та редагувати текст, генерувати зображення, програмувати

та вирішувати робочі завдання за допомогою штучного інтелекту. Актуальна версія Microsoft Copilot базується на передових мовних моделях ChatGPT-4 і ChatGPT-4o, а також використовує генеративну нейромережу DALL-E 3, яка відповідає за створення зображень. Така комбінація забезпечує високу продуктивність у широкому спектрі завдань: обробка природної мови (NLP); генерація контенту; аналіз даних; візуальний синтез. Сектор освіти може отримати величезну користь від штучного інтелекту, особливо в підвищенні якості навчальних матеріалів і приведенні їх у відповідність з освітніми стандартами.

Ефективне використання Copilot в IT-середовищі вимагає розуміння його сильних сторін і обмежень. Ключовим фактором успішної роботи з асистентом є чітке формулювання запитів. При зверненні до нього не варто використовувати розмовні фрази. Доречно робити ставку на конкретні терміни і описи бажаного результату. Крім того, у Windows Copilot дозволяє керувати налаштуваннями системи та відкривати додатки. При всіх об'єктивних перевагах Copilot, він має ряд якщо не недоліків, то принаймні особливостей, які трохи ускладнюють його освоєння. По-перше, для отримання найкращих результатів важливо формулювати запити чітко і конкретно, уникаючи розмовних фраз. По-друге, найчастіше найкращі результати досягаються шляхом послідовного уточнення і коригування запитів. По-третє, Copilot може бути не ідеальним в якості самостійного асистента. Найкраще він працює в парі з іншими інструментами розробки та аналізу даних. Інтеграція Copilot у робочі процеси може стати ключовим фактором підвищення англійськомовної мовленнєвої компетентності. При цьому важливо пам'ятати, що Copilot – це інструмент підтримки, а не заміна людського інтелекту та навичок. Щоб ефективно ним користуватися, необхідно самому володіти достатнім рівнем експертності.

Переваги штучного інтелекту Copilot вважаємо такі:

1. Підвищена продуктивність. Однією з найважливіших переваг Copilot є підвищення продуктивності. Автоматизуючи рутинні завдання, такі як введення даних, створення контенту та управління електронною поштою, користувачі можуть зосередитися на більш стратегічній роботі, що вимагає від людини проникливості та творчого підходу.

2. Підвищена креативність. Copilot виступає в ролі партнера з мозкового штурму, пропонує пропозиції, які можуть породити нові ідеї

та підходи до вирішення проблем. Це може призвести до появи більш інноваційних рішень і творчих результатів.

3. Покращене прийняття рішень. Завдяки своїй здатності аналізувати дані та надавати аналітичну інформацію, Copilot може укласти тематичні глосарії зі спеціальності, що значно може полегшити студентам опанування відповідної терміносистеми.

4. Доступність та інклюзивність. Нейромережі можуть зробити цифровий робочий простір більш доступним для людей з обмеженими можливостями або тих, хто віддає перевагу різним способам взаємодії, таким як голосові команди або спрощені інтерфейси.

5. Спрощене співробітництво. Спільна робота над проектами стає зручнішою завдяки здатності Copilot розуміти контекст і контент. Він може пропонувати правки, підбивати підсумки обговорень і тримати членів команди в курсі подій, тим самим зменшуючи кількість непорозумінь і підвищуючи синергізм.

Розглянемо основні моделі використання ШІ в процесі вивчення іноземних мов. Для вивчення англійської мови для наукових цілей ШІ може приміряти на себе різні амплуа, тож у межах педагогічного експерименту студентам дозволили використовувати ШІ у таких трьох амплуа: ШІ-викладач, ШІ-редактор і ШІ-іншомовний співрозмовник.

Модель «ШІ-викладач» доречна тоді, коли, освоюючи нову навичку або вивчаючи нову тему, необхідні додаткові пояснення або приклади. Студенти можуть запитувати в чаті інформацію про способи творення англійської термінології, шукати контекст функціонування лексики, запросити пояснення щодо явища полісемії та варіантності окремих термінів. Також студенти можуть отримати від ШІ анотації і короткі резюме до кожної теми семінару, а також пояснення дискусійних питань. Для використання ШІ у ролі викладача необхідне мінімальне розуміння теми, щоб правильно формулювати питання й отримувати якісні відповіді.

Модель «ШІ-редактор» можна використовувати при написанні академічних есе англійською мовою в наукових цілях. Після написання есе ШІ може підвищити стилістичну і лексичну досконалість написаного тексту, замінити окремі слова термінами або лексемами вищого рівня володіння мовою. Поступово взаємодіючи з такою моделлю, можна досить швидко прийти до необхідного результату. Також варто перевіряти текст на «перефраз», бо це поширена проблема відповідей GPT.

Модель «ШІ-англійськомовний співрозмовник». Ця модель спілкування студента із роботом, що функціонує на основі штучного інтелекту,

є доволі ефективним способом розвитку розмовної та письмової практики. Звичайно, немає нічого кращого за спілкування в реальних умовах або практику з носієм мови. Однак, коли це недоступно, є чудова альтернатива. Цей інструмент дозволяє вести діалоги будь-якою мовою, яку ви вивчаєте. В рамках одного чату можна просити модель відзначати мовні помилки і допомагати в побудові речень та їх варіацій. Крім того, ChatGPT може запропонувати синоніми і допомогти поліпшити словниковий запас. Більш того, при підготовці до іспиту з англійської мови можна просити GPT скласти для квіз з питаннями граматики, англійської термінології в певній галузі. Такий підхід допомагає організувати вивчення мови ефективно та інтерактивно.

Для реалізації моделі співрозмовника найкраще застосовувати програму AI-Tutor. Це освітня платформа на основі штучного інтелекту, основною метою якої є забезпечення якісного та ефективного навчання за допомогою ШІ. За її допомогою можна здійснити глибокий аналіз індивідуальних проблем студентів; сформулювати звіт про прогрес за певний період; відстежувати прогрес студентів; складати індивідуальні рекомендації щодо усунення прогалин у знаннях; створювати додаткові форми оцінювання (тестів, завдань тощо) для перевірки розуміння матеріалу студентами з урахуванням індивідуальних прогалин у знаннях; моніторити знання студентів; формувати стійкі комунікативні навички, розмовляючи із роботом. Багато студентів не працюють над своїми помилками, але ця програма дозволяє створити базу даних помилок, над якими студент повинен систематично попрацювати. Крім того, програма збирає типові помилки, які роблять усі студенти на платформі, щоб над ними можна було попрацювати. Під час аналізу програма визначає теми, які студент повинен знати, але не використовує для вирішення певних завдань.

Не можна заперечувати той факт, що створення, розвиток, прийняття та трансляція всіма учасниками освітнього процесу етичних норм дозволяє створювати легітимні, автентичні та справжні навчальні результати. Встановлення чітких правил, пояснення наслідків неетичної поведінки, значущості дотримання моральних принципів можуть стати заходами профілактики академічної непорядності [10, с. 20]. Тому цілком очевидно є необхідність створення такої педагогічної атмосфери, в якій культивуються свобода та відповідальність. Важливим є створення позитивного та дружнього освітнього клімату, в якому студенти відчувають підтримку та участь з боку викладачів, а також застосування нових практик

навчання, де цінуються співпраця та командна робота. У такому середовищі ChatGPT може стати ефективним освітнім інструментом активізації особистісного потенціалу студентів в умовах цифровізації вузівського навчання, забезпечення індивідуалізованої освіти та спрощення підготовки до майбутнього використання технологічних рішень з використанням ШІ, зокрема в процесі опанування іншомовної лексики.

Не заборони або обмеження ChatGPT, а розвиток у студентів когнітивної активності може попередити випадки можливої академічної GPT-непорядності. Основні методичні рекомендації, які можна сформулювати на основі проведеного дослідження, такі:

- 1) використовувати ШІ за заздалегідь обумовленими і погодженими правилами між студентами і викладачами із дотриманням меж академічної доброчесності;
- 2) варто постійно перевіряти результати, згенеровані ШІ;
- 3) програми на основі нейронних мереж найдоцільніше використовувати для узагальнення результатів, укладання словників, пошуку контекстів, пошуку й обробки даних;
- 4) використання додатків і програм на основі ШІ найдоречніше для організації самостійної позааудиторної роботи студентів університетів;

5) для формування стійких комунікативних навичок а також виправлення помилок в усному чи писемному мовленні студентів доречно використовувати роботизовані співрозмовники на основі ШІ, які можуть частково замінити спілкування із носіями мови.

Висновки. Необхідність подальшої реструктуризації освітнього процесу з використанням ШІ є критично важливим фактором розвитку сучасної освіти, однак вимагає декларування загальноновизнаних «правил гри», які дозволять і студентам, і викладачам чітко визначати межі академічної доброчесності, автоматизувати процеси навчання і перевірки знань, не сприймати використання ШІ як «компроміси із власною науковою совістю», а як надійного помічника і порадника, що здатний значно полегшити освітній процес усім його учасникам. Таким чином, впровадження інструментів штучного інтелекту є перспективним напрямом для модернізації методик викладання і іноземних мов у професійній підготовці. Перспективами подальших досліджень вважаємо використання ШІ для створення ментальних карт іноземною мовою, систематизації термінології різних галузей знань, вивчення дидактичних можливостей різних нейронних програм, що активно з'являються в останні роки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Січко Т., Зелінська О., Афанасьєва Д. Вища освіта в епоху штучного інтелекту: можливості та виклики. *Herald of Khmelnytskyi National University. Technical Sciences*. 2025. № 347(1). С. 314–319. URL: <https://heraldts.khmn.edu.ua/index.php/heraldts/article/view/931/1340>
2. Дерябіна С., Нікітенко Р., Чешенко О. Використання інструментів штучного інтелекту в діяльності педагогів мистецької/технологічної освітніх галузей. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2024. № 3(6). С. 9–24. URL: <https://isg-journal.com/isjel/article/view/888/493>.
3. Ілійчук Л. Штучний інтелект і якість освіти: можливості, виклики та загрози. *Науково-педагогічні студії*. 2024. № 8. С. 232–248. URL: <https://dnbp.gov.ua/ojs/npstudies/article/view/144/133>.
4. Шакотько Є. В., Шакотько В. В. Використання штучного інтелекту учасниками освітнього процесу. Імідж сучасного педагога. 2024. № 3(216). С. 5–13. URL: <https://isp.pano.pl.ua/article/view/306704/298374>.
5. Андросчук А., Малюга О. Використання штучного інтелекту у вищій освіті: стан і тенденції. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2024. № 3(2). С. 27–35. URL: <https://isg-journal.com/isjel/article/view/661/376>.
6. Sheremet O., Chorny O., Pshenychna T., Sheremet Y., Domotskyi D. Analysis of the impact of decentralization policy on higher education management: challenges and opportunities. *Academia*. 2024. № 35–36. Р. 92–111. URL: <https://pasithee.library.upatras.gr/academia/article/view/5004/4792>
7. Zhylin M., Mendelo V., Varnava U., Savinok A., Bazylenko K. The relationship between addiction and emotional intelligence in the ukrainian sociocultural context: challenges of emigration. *Salud, Ciencia Y Tecnología – Serie De Conferencias*. 2024. Vol. 3. Р. 1–9. URL: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/about> ISSN: 2786-9458
8. Kravchuk Y. Crowdsourced data and AI integration in online platforms for volunteer collaboration. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. № 12(40). Р. 1065–1075. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/17027/17099>
9. Скрипка Г. Штучний інтелект в освіті: удосконалення програм підвищення кваліфікації педагогів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2024. № 3(101). С. 227–238.
10. Візнюк І.М., Буглай Н.М., Куцак Л.В., Поліщук А.С., Киливник В.В. Використання штучного інтелекту в освіті. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2021. Вип. 59. С. 14–22.

Дата першого надходження рукопису до видання: 22.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 30.10.2025

Дата публікації: 28.11.2025